

dersdeo

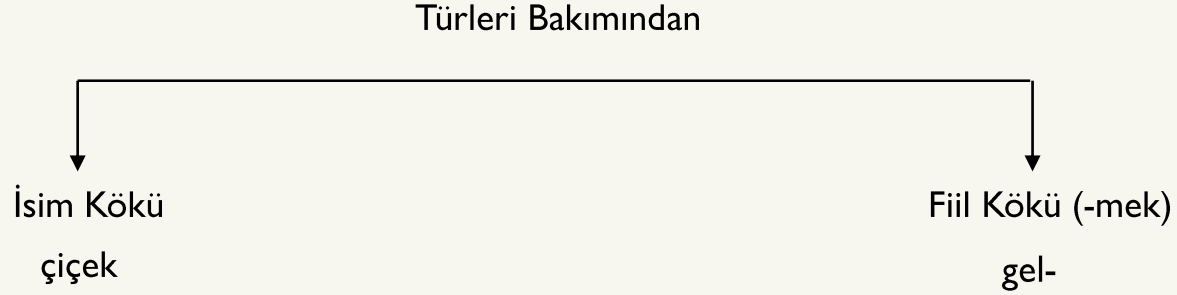
öğrenmenin en kolay yolu o!

Türkçe

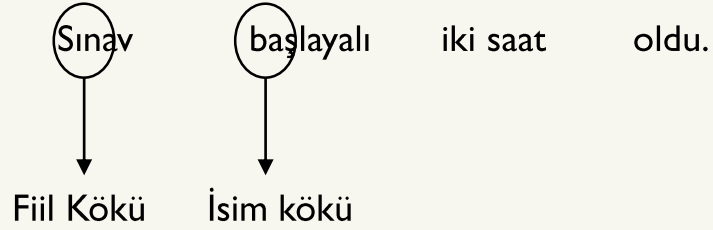
SÖZCÜKTE YAPI

Kök

Bir sözcükten yapım ekleri çıkarıldıktan sonra geriye kalan anlamlı en küçük birimdir.

ÖRNEK

baş-ar
-ka
-kan
-lık
-ak

ÖRNEK

Özgürlük herkesin hakkı.
↓
İsim Kökü

öz-le
-lü
-et
-gü
-ge
-gün

ÖRNEK

Yaşamak istiyorum.

↓

İsim Kökü

yaş-lı
-ıt
-lan
-ça

UYARI:

Anlamları Bakımından Kökler

Ortak (Kökteş) Kökler

→ Yazılışları aynı, aralarında anlamca ilgi bulunan, hem isim hem fiil kökü olarak kullanılabilen köklerdir.

Sesteş Kökler

→ yaz, yüz, çay, saz, ben, kır... (Yazılışları aynı anlamları tamamen farklı olan köklerdir.)

Al şu boyaları.

İsim Kök

Duvarı boya.

Fiil Kök

güven(mek)

barış(mak)

eski(mek)

yama(mak)

savaş(mak)

Sesteş

gül

çiçek

gülme eylemi

yaş

ıslak

insan yaşı

kaz

hayvan

kazma eylemi

Ekler

A. Yapım ekleri

- İsimden isim yapan ekler
- İsimden fiil yapan ekler
- Fiilden fiil yapan ekler
- Fiilden isim yapan ekler

B. Çekim ekleri

1. İsim çekim ekleri

- Çoğul eki
- Hal ekleri (Durum)
- İyelik ekleri
- Tamlama ekleri
- İlgî zamiri

2. Fiil çekim ekleri

- Kip ekleri
- Şahıs (kişi) ekleri
- Olumsuzluk eki

UYARI: Hem isimlere hem fiillere gelebilen tek çekim eki “ek eylem”dir.

A. Yapım Ekleri

Eklendiği sözcüğün anlamını ve yapısını her zaman, türünü ise bazen değiştiren eklerdir.

Sevgili = sev - gi - li

↓ ↓ ↓

Fiil kökü Fiilden İsimden
 isim isim
 yapan yapan
 ek ek

Çiçekçi = çiçek - çi
İsim kökü İsimden isim
yapan ek

Evcil = ev - cil
İsim kökü İsimden isim
yapan ek

Evlen = ev - len
İsim kökü İsimden fiil
yapan ek

UYARI: Bazı sözcükler türetilirken ses olayı (ünlü – ünsüz düşmesi, ünsüz değişimi) olabilir.

Ayrılık = ayır

↓
Fiil kökü

-

ıl

↓
Fiilden fiil
yapan ek

-

ık

↓
Fiilden isim
yapan ek

Çevre = çevir

↓
Fiil kökü

-

e

↓
Fiilden isim yapan
ek

İlerle = ileri

↓
İsim kökü

-

le

↓
İsimden fiil
yapan ek

Ağar = ak

İsim kökü

-

ar

İsimden fiil
yapan ek

Benze = beniz

İsim kökü

-

e

İsimden fiil
yapan ek

Çoğal = çok

İsim kökü

-

al

İsimden fiil
yapan ek

Oyna = oyun
↓
İsim kökü

-

a
↓
İsimden fiil
yapan ek

Savruk = savur
↓
Fiil kökü

-

uk
↓
Fiilden isim
yapan ek

Kavrul = kavur
↓
Fiil kökü

-

ul
↓
Fiilden fiil
yapan ek

Sarar = sarı - ar
↓ ↓
İsim kökü İsimden fiil
yapan ek

yem = ye - m
↓ ↓
Fiil kökü Fiilden isim
yapan ek

Yemek = ye - mek
↓ ↓
Fiil kökü Fiilden isim
yapan ek

Ye - mek
↓ ↓
Fiil Fiilden isim
yapan ek

yiyorum
↓
Fiil

UYARI: Yapım eki almış sözcüğe “türemiş” sözcük denir.

UYARI: Türkçede sözcüklere genellikle önce yapım sonra çekim eki gelir.

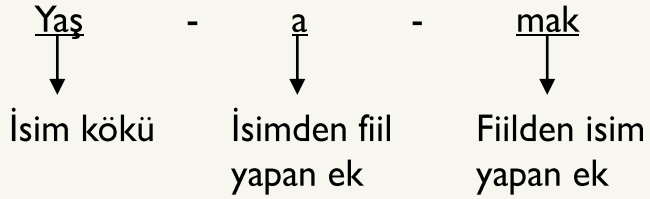
Sev - gi - ler
↓ ↓
Fiilden isim Çoğul eki
yapan ek

Bin - ler - ce
↓ ↓ ↓
İsim kökü Çoğul eki İsimden isim
yapan ek

Anne - m - siz
↓ ↓ ↓
İsim kökü İyelik eki İsimden isim
yapan ek

UYARI: Yapım eki almış sözcük “gövde” durumundadır.

UYARI: Birden fazla yapım eki almış sözcüğe “gövdeden türemiş sözcük” denir.

Adım = at - ım Yumuşama
↓ ↓
Fiil kökü Fiilden isim
yapan ek

Işık = ış - k
↓ ↓
Fiil Kökü Fiilden isim
yapan ek

Korku = kork - u
↓ ↓
Fiil kökü Fiilden isim
yapan ek

Besle = besi - le
↓ ↓
İsim kökü İsimden fiil
yapan ek

Yumurtla = yumurta - la
↓ ↓
İsim kökü İsimden fiil
yapan ek

baş - ka - laş - mak
↓ ↓ ↓ ↓
İsim kökü İsimden isim İsimden fiil Fiilden isim
yapan ek yapan ek yapan ek

Fark - lı - laş - mak
↓ ↓ ↓ ↓
İsim kökü İsimden isim İsimden fiil Fiilden isim
yapan ek yapan ek yapan ek

Kavşak = kavuş - ak
 ↓ ↓
 Fiil kökü Fiilden isim
 yapan ek

Yetkili = yet - ki - li
 ↓ ↓ ↓
 Fiil kökü Fiilden isim İsimden isim
 yapan ek yapan ek

Ilık = ılı - k
 ↓ ↓
 Fiil kökü Fiilden isim
 yapan ek

Soğuk = soğu - k
↓ ↓
Fiil kökü Fiilden isim
yapan ek

Büyük = büyü - k
↓ ↓
Fiil kökü Fiilden isim
yapan ek

Küçül = küçül - l
↙ ↘ ↓
İsim kökü Ünsüz İsimden fiil
düşmesi yapan ek

